

Повикувајќи се на историските и моралните принципи и норми во високото образование и целите и мисијата на Бизнес Академијата Смилевски – БАС, а поттикнати за унапредување на моралните и академски вредности и совеста за одговорност на наставниците, соработниците, менторите, студентите како и останатите вработени во Бизнес Академија Смилевски – БАС, Наставничкиот совет утврди формирање на

ЕТИЧКИ КОДЕКС НА БАС

Општи одредби

Етичкиот кодекс на Бизнес академија Смилевски – БАС (во понатамошниот текст – БАС) има за цел да ги приближи моралните принципи и норми до академската заедница, останатите вработени, ментори и студентите на БАС, во согласност со кои што принципи ќе се водат во професионалниот и академскиот живот во процесот на високото образование.

Во согласност со горенаведените морални принципи на однесување во процесот на образованието, а притоа почитувајќи го Законот за високото образование на Република Северна Македонија, сите членови на БАС се должни да го почитуваат достоинството и правото на приватност на сите лица вклучени во процесот на образованието.

Под членови на БАС се подразбираат наставниот и административниот кадар на БАС, соработниците, менторите и студентите на БАС.

Академскиот кадар и студентите се обврзани да го почитуваат правото на еднаквост и праведност на и кон секоја личност, притоа не правејќи било каква разлика за етничката припадност и религиозните и културните убедувања на секоја личност вклучена во работата на БАС, а незанемарувајќи ги професионалните и академските обврски кон БАС.

Морална обврска на вработените и студентите на БАС е да го чуваат интегритетот и достоинството на институтцијата и своите работни задачи да ги извршуваат одговорно, совесно, чесно и посветено како и да укажуваат за неетичкото однесување на своите колеги, односно за кршењето на овој кодекс, а нивното однесување да произлегува од личната посветеност на етичките принципи и од желбата да се настапува со личен и морален интегритет. Ваквиот начин на однесување треба да придонесе за поголема хуманост и правичност во работата на БАС.

ТЕМЕЛНИ НАЧЕЛА И ПРАВИЛА НА ЕТИЧКИОТ КОДЕКС МОРАЛНИ ПРИНЦИПИ ЗА ОПРАВДАНО ОДНЕСУВАЊЕ

Принцип на морално уживање на правото

Член 1

На секој член на академската заедница, БАС мора да му осигура уживање на сите човекови права, што се остваруваат внатре во академската заедница и почитување на правата осигурени со Уставот и законите на Република Северна Македонија.

Член 2

Правата на членовите на академската заедница можат да се ограничат само заради остварување на правата на други членови на заедницата и општата јавност, во согласност со целите на БАС и во мерка во која тоа е неопходно.

Принцип на почитување на интегритетот и достоинството на личноста

Член 3

Сите членови на академската заедница треба да бидат почитувани како лица во согласност со осигураните права на живот, интегритет и достоинство. На сите членови мора да им биде загарантирано правото на приватност.

Принцип на автономија на научната и наставната работа

Член 4

Сите членови на БАС имаат право на автономно делување во БАС и во граници на својот статус, а во согласност со целите на БАС.

Член 5

На сите членови на БАС треба да им се признае правото на непречен професионален развој и усовршување во согласност со личните можности и планови и притоа внимавајќи да не се наруши правото на друго лице. БАС е должна да настојува да создаде соодветни услови за остварување на ова.

Член 6

Сите членови на академската заедница имаат обврска и одговорност спрема другите во смисла на чесни, искрени и непристрасни однесувања и прифаќање на критериумите на извонредност во сите домени заради остварување на заедничкото доброто на БАС во целина.

Принцип на еднаквост и праведност

Член 7

Секој член на заедницата на БАС треба да се однесува во согласност со принципот на еднаквост и праведност на начин кој исклучува секаква дискриминација, злоупотреба, вознемирување или искористување. БАС е должна да создаде услови за ова.

Член 8

Членовите на БАС не смеат да го злоупотребуваат својот авторитет и не смеат да дозволат личните интереси и односи да резултираат со состојба која може да влијае врз можностите на објективно просудување како и етички и професионално вршење на работната обврска. На сите членови на БАС треба да им се осигураат еднакви услови во остварувањето на професионалните обврски, искажување на интелектуални способности и напредување.

Право на академска слобода

Член 9

БАС ја признава академската слобода втемелена со условот и симболиката во процесот на поучување, научни истражувања и стипендирање. Членовите на БАС во своите истражувања требаат да бидат водени од идејата на слободното научно творештво за да го спроведат своето традиционално право на испитување и критизирање на општествените вредности и структури во духот на одговорното, објективно и чесно истражување за вистината во стекнувањето и дистрибуцијата на знаења.

Член 10

БАС треба да ги заштити сите членови од секаков обид на стеснување, ограничување или ускратување на слободата. БАС ги поткрепува и поттикнува слободните мислења и изразувања како темелна вредност во сите сегменти на академскиот живот и работа.

Принцип на професионалност

Член 11

Од сите членови на БАС се очекува одговорност, свесност, професионално и етички да ги исполнат сите свои обврски спрема студентите, колегите и останатите вработени во организацијата. Во своето делување членовите на академската заедница ги следат принципите на објективност, непристрасност, разбирливост, коректност, дијалог и толеранција.

Член 12

Сите членови на БАС требаат да одржат соработка во професионалните односи и да настојуваат на ефективна употреба на академските ресурси стремејќи се кон

зголемување на благосостојба на науката и намалување на загубите секогаш кога тоа е возможно. Од членовите се очекува делување во духот на заедничките цели како и учество во вон академските активности кои нема да бидат во спротивност со нивните професионални обврски во БАС.

Член 13

Вербалната и невербалната комуникација треба да бидат во согласност со нивната задача и улога во БАС.

Принцип на почитување на законот и правните постапки

Член 14

Од сите членови на БАС се очекува почитување на сите правни прописи и постапки кои се однесуваат и произлегуваат од нивните обврски. БАС има обврска да создаде услови за запознавање на членовите со сите релевантни правила што се однесуваат на нивните обврски.

Член 15

Во сите постапки кои се однесуваат на принципите и правилата од Етичкиот кодекс на БАС или се во врска со него, членовите на БАС за правата и интересите за кои станува збор треба да се загарантира можност на учество на постапките, право да се изјаснат за релевантните наводи и ги изнесат своите аргументи.

Неприфатливи однесувања

Дискриминација

Член 16

Во согласност на принципите на етичкиот кодекс, недозволен е секаков облик на непосредна и посредна дискриминација втемелена на религија, етичка и национална припадност, раса, боја на кожа, јазик, пол, род, животен стил, имотна состојба, потекло, семеен и брачен статус, сексуална ориентација, бременост, семејни обврски, години, инвалидност, физички изглед, уверување, образование, ментална и телесна попреченост, возраст, политичка определба, здравствена состојба итн.

Член 17

Единствени критериуми за вреднување и напредување смеат да бидат стручност, способност и професионални заслуги како и оспособеност и резултати во извршувањето на определен вид дејности, работи и задачи.

Член 18

Во БАС се почитуваат разликите и не смеат да бидат никаков основ за дискриминација.

Вознемирување

Член 19

Во академската заедница на БАС не се дозволени непристојните зборови, навреди, вербално, психичко, физичко полово и/или електронско (сајбер насилство) вознемирување.

Забрането е секаков вид на вознемирување меѓу членовите на БАС. За вознемирување се мисли на секово непримерно однесување спрема секое друго лице на кое му е цел да му ги наруши вршењето на работната задача или да му го намали квалитетот на работа.

Член 20

Неприфатливо е секакво психичко, полово, физичко и сајбер вознемирување.

Психичкото вознемирување претставува секое негативно однесување на член или група членови на БАС кое претставува повреда на достоинството, интегритетот, угледот и честа на член или членови на академската заедница на БАС и предизвикува чувство на страв или создава непријатност, пониженост и сл.

Половото вознемирување претставува секое вербално, невербално или физичко однесување од полов карактер, кое има за цел или претставува повреда на достоинството на член или членови на БАС, а кое предизвикува чувство на страв или создава непријатност, пониженост и сл.

Физичкото напаѓање и вознемирување на член или членови на БАС е недозволиво.

Сајбер вознемирувањето претставува негативно однесување кое се појавува на интернет (социлани медиуми, сервиси за инстант пораки, интернет страници, блогови и сл.) кое го повредува достоинството, угледот и честа на член или членови на академската заедница на БАС и предизвикува чувство на страв, непријатност, пониженост, потсмев, навреда и сл.

ЕТИЧКИ ПРАВИЛА ВО НАСТАВАТА И НАУЧНАТА РАБОТА

Предрасуди

Член 21

Сите членови на академската заедница треба да бидат објективни и не смеат да доволат предрасуди од било кој вид кои може да влијаат на нивната објективност во академското, истражувачкото, административното, деловното и управувачкото работење.

Член 22

Оценувањето на работењето и професионалните компетенции на било кој член на БАС не смее да се заснова на критериуми кои не се директно релевантни за извршување на работата или професионалните обврски.

Професионални должности во наставната работа

Член 23

Сите лица кои работат како наставници на БАС ги имаат следниве должности:

- Да настојуваат постигнување и пренесување на високи нивоа на научни спознанија од својата област;
- Да водат сметка за точност, прецизност и репрезентативност на содржините на предметите и за соодветна позиција на предметите во студиската програма;
- Да настојуваат студентите што поделотворно да ги постигнуваат целите на предметите;
- Да понудуваат идентични можности за унапредување на знаењата за сите студенти, овозможувајќи им подеднаков напредок;
- Да ги обработуваат сите теми на отворен, искрен и позитивен начин, а особено темите кои студентите од било која причина ги сметаат за многу чувствителни;
- Да придонесуваат за интелектуален развој на студентите во подрачјето во кое се добива наставата и да избегнуваат активности кои можат да го попречуваат таквиот развој;
- Да им осигураат на студентите вреднување на нивната работа;
- Да обезбедат транспарентност и јавност на испитите, како и објективност на оценувањето;
- Да ги почитуваат образовните цели, стратегии и стандарди на БАС во интерес на развој на студентите;
- Да се воздржуваат од секакво условување на пристапувањето кон испит со услови кои не се содржани во одредбите на наставниот план и програмата, а особено од наметнување на услови кои на наставникот му донесуваат економска или друга корист;
- Да го земат во предвид мислењето и оценките на студентите за својата наставна компетенција со цел унапредување на квалитетот на наставниот процес.

Неприфатливи практики во наставата

Член 24

Студентите се должни да се воздржуваат од препишување без оглед на формата на вреднување на работата на студентот.

- Под препишување се подразбира недозволено примање и давање на помош која има за цел на недозволив начин да влијае на коректноста на оценувањето на испитите и други форми на вреднување на работата и резултатите на членовите на академската заедница.

Член 25

Членови на академската заедница не смеат да поттикнуваат на препишување, овозможувајќи го или толерирајќи го истото.

Член 26

Доколку членовите на академската заедница изведуваат настава или студентска практика во која учествуваат деца, со истите треба да се постапува почитувајќи ги меѓународните стандарди и правата на детето.

Измислување на резултати**Член 27**

Во научната и истражувачката работа не е прифатливо измислување (фабрикување) на резултати.

Член 28

Се смета дека измислување е секое намерно претставување, ширење и објавување на наводни резултати од научната или истражувачка работа, а таквата научна или истражувачка работа воопшто не била спроведена.

Фалсификување**Член 29**

Во научната и истражувачката работа, фалсификувањето е неприфатливо.

Член 30

Фалсификувањето вклучува делување со кое спротивно на начелата на научна искреност се манипулира со објектот, опремата или процесот со цел намерно да се поднесат или тендециозно да се протолкуваат резултатите на научното истражување.

Плагијаторство**Член 31**

Секоја форма на плагијаторски работи и идеи се смета за повреда на етичкиот кодекс.

Член 33

Сите членови на академската заедница кои учествуваат во научно – истражувачката работа мораат да гарантираат за оригиналноста на свиоте објавени авторски дела, како и за точноста на наведените информации за потеклото на идеите и цитатите со кои се користат.

Член 34

Се очекува од членовите на БАС да ги наведат и авторите и соработниците во процесот на создавање на научната работа кои интелектуално придонесле кон истата.

Член 35

Треба да се почитува правото на интелектуална сопственост на резултатите од истражувањата и податоците собрани во текот на истите.

Член 36

Не е дозволено споделување, оттуѓување, менување и/или користење на материјали чие авторство се членовите на БАС без писмена согласност од истите.

Измислување и преправање на препораки**Член 37**

Измислувањето или преправањето на препораките или погрешното претставување на академските постигнување не е дозволено и преставува сериозно прекршување на начелото на етичко однесување.

Примање на подароци и други добра**Член 38**

Членовите на БАС не смеат да бараат подароци, да поттикнуваат давање на подароци ниту да примаат било какви подароци, било за себе или за трети лица, за кои постои разумна претпоставка дека директно или индиректно ќе влијаат на нивната објективност, исполнувањето на професионалните обврски и почитувањето на професионалните права и должности.

Член 39

Сите членови на академската зедница имаат обврска да пријават секаков обид за корупција.

Конфликт на интереси**Член 40**

Сите членови на академската заедница треба да избегнуваат конфликт на интереси (кои можат да бидат на пример: семејни односи, блиски пријателства, интимни врски, антагонизам, итн).

Член 41

Треба да се настојува на независност на сите активности кои се добиваат надвор од БАС (финансиски и други) за да истите не бидат во конфликт со професионалните обврски или интегритетот на членовите на БАС.

Транспарентност и доверливост

Член 42

БАС поддржува и поттикнува транспарентност во прописите и делувањето како една од темелните вредности. Сите правила и одредби со кои се дефинираат правата и обврските на членовите на БАС треба да бидат прецизни, јасни и достапни.

Член 43

Секој член на БАС е одговорен за сè што кажува, пишува, објавува, споделува и коментира.

Член 44

Сите информации до кои членовите на БАС може да дојдат за време на вршење на нивните работни, наставни или други активности во БАС ќе се сметаат за доверливи информации.

Доверливите информации не смее на било кој начин да се направат достапни на трети лица без писмена согласност од БАС.

Доверливите информации членовите на БАС се должни да ги чуваат и после претстанок на работен однос за вработените на БАС, претстанок на договор за соработка со соработниците на БАС, завршување на студиите за студентите на БАС.

Право и должност за континуирано професионално усовршување и доживотно образование

Член 45

Сите членови на БАС имаат право и должност непрекинато професионално усовршување и доживотно образование, за што треба да ја известат БАС.

Член 46

Проценката на остварувањето на професионалните обврски и професионалните компетенции на било кој член на академската заедница треба да биде објективна и непристрасна со однапред дефинирани и транспарентни критериуми. Истите треба да напредуваат само врз основа на исполнувањето на овие и ваквите критериуми.

Домаќинско работење

Член 47

Членовите на БАС се должни да ја користат опремата, објектите и финансиските средства кои им се доверени во согласност со нивната соодветна намена и со должно внимание. Тие треба да се стремат да ги користат овие ресурси економично и со најголема можна корист за заедницата.

Почитување на времето

Член 48

Членовите на БАС треба да го почитуваат времето предвидено на настава и да не го нарушуваат наставниот процес со неетички постапки.

Член 49

Членовите на БАС треба да го почитуваат времето на другите.

ИТ инфраструктура, сајбер безбедност и однесување

Член 50

Членовите на БАС се одговорни за рационално користење, доследно почитување на политиките и процедурите, како и одговорно однесување при интернет комуникација и користење на ИТ инфраструктурата и сајбер безбедноста на БАС.

Членовите на БАС може да користат ИТ опрема, електронска пошта, образовен портал, интернет, софтвер за административно работење, како и други софтвери, за извршување на своите секојдневни работни задачи и активности, наставни активности, како и за стручно и професионално усовршување.

Членовите на БАС треба да бидат свесни дека контакт остварен со користење на електронска пошта, интернет адреси, социјални медиуми и домени регистрирани на име на БАС може да создаде впечаток дека таквиот пристап го изразува официјалниот став на БАС.

Не е прифатлива употреба на следниве активности:

- давање на услуга на личниот акаунт од службената електронска пошта, образовниот портал или на други службени акаунти од други алатки на БАС, на трети лица или на барање на неовластени лица на БАС;
- печатење и скенирање на приватни документи, слики, други материјали и информации;
- праќање на приватни електронски пораки од службената електронска адреса на БАС;
- пребарување, пристап и печатење на текстуални, графички и мултимедијални информации кои ги преминуваат општо усвоените стандарди на добар вкус и етика;
- служење и преземање на интернет содржини (филмови, музика, видео, игри, тестови и сл.), како носители на потенцијални опасности за сигурноста на компјутерските системи на БАС и оптеретување на мрежата или не се потребни за извршување на работните и наставните задачи;

- извршување на какви било незаконски активности или активности кои на кој било начин би наштетиле на угледот на БАС и ги прекршуваат нормите на однесување на вработените;
- извршување на приватни активности, како што се купување на стока и примање на интернет услуги, продажба на стока, давање на услуги и рекламирање на истите и сл.

Кодекс на облекување

Член 51

Во БАС се практикува кодекс на облекување кој се однесува на личниот изглед на неговите членови. Кодексот на облекување дава насоки за облекување со тоа што им дава слобода во одлучувањето и изборот на облеката што ќе ја носат членовите на БАС, притоа водејќи сметка за прифатливоста и неприфатливоста на одреден вид.

Член 52

За прифатливо облекување на членовите на БАС се смета:

- Пантолони со нормална широчина, со рабови или без;
- Неформални фустани или здолништа, со должина до или под колена;
- Кошули на долги или кратки ракави, џемпери, блузи на долги или кратки ракави, блузи со висок врат;
- Спортски палта или палта за оддело;
- Чевли, спортски чевли, патики, мокасинки, сандали, чевли со потпетица, чизми. Неносењето на чорапи во летниот период е прифатливо;
- Носење на накит, марами, користење на шминка, парфем и тоалетна вода, кои се прифатливи во рамките на деловната пристојност;
- Носење на ташни и други модни додатоци кои се во согласност со облеката и пригодата за која се носат и сл.

Член 53

За неприфатливо облекување на членовите на БАС се смета:

- Облека која се користи во домот, при спортување или во ноќните клубови;
- Облека која е неиспеглана, нечиста, изветвена, просирна, премногу разголена, премногу деколтирана;
- Облека која премногу ги открива градите, грбот, стапалата, стомакот или долната облека на вработениот;
- Облека која е премногу светликава или премногу украсна;
- Облека која содржи зборови, изрази, слогани, логоа, симболи или слики кои можат да бидат навредливи, неприфатливи или дискриминирачки за останатите членови или за клиентите и партнерите на БАС;
- Носење на тренерки, бермуди, кратки пантолони, кратки и тесни здолништа, мини-здолништа, облека за на плажа;

- Тесни маички, маички без ракави, кратки маички и сл.

Член 54

Одржувањето на личната хигиена е значајна за личното и колективното здравје, затоа во БАС прифатливи се следниве практики:

- Редовно одржување на личната хигиена;
- Уредна брада за мажите;
- Свеж здив;
- Чиста и уредна коса;
- Чиста и уредна облека и сл.

Активности и однесувања на членовите на БАС надвор од БАС

Член 55

Членовите на БАС, кога се вклучени во активности надвор од БАС треба да се придржуваат на основните вредности на БАС и нормите од овој кодекс, особено оние што се однесуваат на чесноста, критичката мисла и достоинството.

Член 56

Членовите на БАС треба да негуваат фер, деловен однос и соработка со конкуренцијата.

Член 57

Членовите на БАС кога зборуваат или дејствуваат како приватни лица надвор од БАС треба да ги почитуваат вредностите и етичките стандарди дефинирани во овој Кодекс.

Член 58

Членовите на БАС имаат право да се приклучат на политичките партии, професионални здруженија и здруженија од интерес, верски заедници и други организации и можат да ги искажат своите мислења како приватни лица. Кога зборуваат или дејствуваат како приватни лица, тие треба да избегнуваат потенцијални судири на интереси, така што нивните активности да не бидат во конфликт со нивните одговорности и должности на БАС.

Член 59

Вработените и соработниците на БАС кои се избрани или именувани како претставници на политичка партија не можат да бидат избрани или назначени на сите водечки позиции и деловни функции во рамките на БАС.

Политичкиот активизам или која било друга форма на пропаганда во просториите на БАС и експлоатацијата на наставниот процес за политички или слични неакадемски цели претставуваат сериозно прекршување на овој Кодекс.

Завршни одредби

Член 60

Членовите на БАС се охрабруваат да се однесуваат во согласност со пишаните морални правила и со напишаните морални норми и принципи на однесување на високообразовните институции, како и во согласност со универзалните стандарди за професионално и академско однесување.

Овој кодекс ќе се толкува и применува така што ќе бидат остварени целите и задачите на високообразовната институција донесени во нејзиниот статут, а потврдени во општите одредби на овој кодекс.

Во случај на етичка дилема, членовите може да се обратат до Наставничкиот совет на БАС за нејзино разрешување.

Член 61

Во случај на повреда на етичките вредности од овој кодекс се става во функција Судот на честа кој е формиран од страна на Наставничкиот совет на БАС.

Членовите на БАС кои почувствувале повреда на пропишаните етички вредности можат во писмена форма да се обратат до Судот на честа. Пријавата за повредата на етичките вредности во писмена форма преку пошта, доставувач или лично се доставува до Стручната и административната служба на БАС со назнака „За Судот на честа“, која по службена должност ќе ја проследи пријавата до Судот на честа.

Судот на честа одлучува за секој случај поединечно.

Член 62

Етичкиот кодекс стапува во сила веднаш по неговото објавување на образовната платформа на БАС.

Директор на БАС

Проф. д-р Маја Кочоска